



ירושלים
שולב

חוליה
בשרה





אני יהודי

כיצד המלחמה השפיעה
על תחושת הזהות היהודית שלכם?

מה המשמעות של להיות יהודי
בעתות מלחמה ומשבר?



זאת ירושלים שלי

איזה תפקיד ממלאת ירושלים
בזהות היהודית שלכם?

האם יש פער בין הדימוי הסמלי
של ירושלים לבין המציאות היומיומית בה?



פאזל שכזה

האם המלחמה יצרה תחושת אחדות
גדולה יותר בקרב העם היהודי?

כיצד ניתן לשמר את תחושת
האחדות גם בימי שגרה?



מדור לדור



אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה (תהלים קכו, א) שיר המעלות בשׁוֹב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים אמר מי איכא דניימ שבעין שנין בחלמא וּמא חד הוה אזל באורחא הזייה להווא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה האי [גברא] עלמא בחרובא אישכחתייה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משונותא איכסי מעינא ונימ שבעין שנין כי קם הזייה להווא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתייה א"ל בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין (תענית, כג, א)

תרגום:

אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק (חוני) היה מצטער על מקרא זה: "שיר המעלות בשׁוֹב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים" אמר: האם יש מי שישן שבעים שנה בחלום? יום אחד הלך בדרך, ראה אדם אחד שנוטע חרוב אמר לו: זה, עד כמה שנים טוען פירות? אמר לו: עד שבעים שנה. אמר לו: פשוט לך שאתה חי שבעים שנה? אמר לו אדם זה: עולם מלא חרובים מצאתי כפי ששתלו לי אבותי, שותל גם כן אני, לבני. ישב (חוני), אכל פיתו, באה לו שינה, וישן. הקיפה אותו שן סלע, ונעלם מן העין, וישן שבעים שנה.



מדור לדור

הזא לחמריה דאתיילידיא ליה רמכי רמכי אזל לביתיה אמר להו
בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא
אמר להו אנא חוני המעגל לא הימנוהו אזל לבית המדרש
שמעינהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי
הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוו להו לרבנן הוה מפרק להו
אמר להו אנא ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה
חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או
חברותא או מיתותא

תרגום:

כאשר קם, ראה אדם אחד שמלקט מהם.

אמר לו: אתה הוא ששתלת אותו?

אמר לו: בן בנו אני

אמר לו: נמצא מכאן שישנתי שבעים שנה.

וראה את חמורו שנולדו לה עדרים עדרים.

הלך לביתו, אמר להם: בנו של חוני, האם הוא חי?

אמרו לו: בנו איננו, בן בנו ישנו.

אמר להם: אני חוני המעגל

לא האמינו לו

הלך לבית המדרש

שמע את החכמים שאומרים: מאירות הלכותינו כבשנות חוני המעגל

שכאשר היה נכנס לבית המדרש, כל קושיה שהיתה להם לחכמים, היה

פותר להם.

אמר להם: אני הוא, ולא האמינו לו, ולא עשו לו כבוד כראוי לו. חלשה דעתו,

ביקש רחמים, ומת. אמר רבא: זהו שאומרים אנשים: או חברה, או מיתה

(או חברותא או מיתותא)

בואו נחשוב על זה

מה קשה לחוני בתחילת הסיפור?
התבוננו בדו-שיח בין חוני ובין נוטע החרוב. אלו מילים נוגעות בכם או מעוררות תמיהה?


מה פועל חוני כשהוא מתעורר מנתו?
תפרטו לפרטים את התמונות שנגלות לעיניו ונסו להבין מה המשמעות של כל פרט עבור חוני.

מהי מנצנתו של סיוק הסיפור בעיניכם? האם הייתם מסיימים אותו באופן שונה?

על פי הסיפור על חוני -

האם מסע אל העתיק הוא חוויה נעימה? מדוע?

נסו לחשוב, איך חוני חווה את הקשר בינו ובין הדורות הבאים ואיך הדורות הבאים חווים את הקשר אתו?



חוליה בשרשרת
אם נתייחס לעץ החרוב
כמשל, מה שתלו בעבורכם
הורכים? ומה תרצו לשתול
בעבור ילדיכם?

מהו אדם?

תניא וכן היה ר' שמעון בר יוחאי אומר,
קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל,
שנאמר: "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם
אתם"

(יחזקאל לד, לא)

אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים
קרויין אדם

(תלמוד בבלי, מסכת יבמות, דף סא עמוד א).

יש לי מושג

טומאת אוהל - טומאה
הנגרמת לאדם או לכלים
כשהם נמצאים תחת גג
אחד עם גוף מת, או כשגוף
המת מאהיל עליהם, או
כשהם מאהילים עליו.

שאלה שכזו

להכניס לפה אפילו דם של בהמות וחיות, קל וחומר דם של אדם ח"ו. לעומתם, אנשי התביעה הביאו מומחים מטעמם שניסו להוכיח מהתלמוד את ההשקפה של יהודים על נוצרים וכו'. התביעה הביאה בין השאר, כומר קתולי מטשקנט בשם פראנייטיס שהיה מומחה לתלמוד ואמר שיש לו הוכחה ניצחת מהתלמוד מה "באמת" חושבים היהודים על הנוצרים.

בגמרא במסכת יבמות (סא, א) כתוב בשם רשב"י על הפסוק ביחזקאל "אדם אתם" – "אתם קרויים אדם ואין עובדי כוכבים קרויים אדם".

הכומר פנה אל השופט ואמר לו: אם היהודים לא מחשיבים אותנו לבני אדם – בטח הם יכולים גם לשחוט אותנו ולערב את דמנו במצות.

הטענה הזאת התפרסמה מיד בכל רחבי העולם ואפילו המועצה הרבנית בראשות הרב מזא"ה ממוסקבה לא יכלו למצוא תשובה נאותה שמניחה את הדעת.

לפני כמאה שנה, בעיר קיוב שבאוקראינה, כמה ימים לפני חג הפסח נתקלו ילדים בגופת נער מוטלת באחת המערות. ידי הנער המת היו קשורות מאחור ובגופו נמצאו סימני דקירות. עד מהרה התברר שזהו ילד בן 12 שנעלם מביתו כמה ימים קודם לכן.

שונאי ישראל קפצו על ההזדמנות וטענו כי היהודים רצחו את הנער כדי לערב את דמו במצות.

למעשה, עלילות דם כבר לפני מאה שנה היו דבר נדיר ביותר, אבל כאן השנאה התעוררה מחדש. מיד מצאו "אשם" יהודי בשם מנדל בייליס שהיה פועל בבית חרושת של לבנים.

מאן-זהו טען שהוא ראה אותו באיזור רץ אחרי הילד וכו'.

רבה של העיר מוסקבה, הרב יעקב מזא"ה (מזרע אהרן הכהן) לקח על עצמו ביחד עם צוות שלם של רבנים וחוקרים לעזור לעורך הדין להוכיח מהתלמוד ומהקבלה של היהודים אסור באיסור חמור

אדם – גוף אחד

יום אחד קיבל הרב מזא"ה מכתב מאת ר' מאיר שפירא מלובלין שכותב שיש לו הסבר וביאור לגמרא הזאת שתניח גם את דעתו של השופט. הוא כתב שידוע של"מין המדבר" יש בתורה ארבעה שמות: אדם, איש, גבר, אנוש.

(כמו שבאנגלית יש כמה שמות לאדם: Person, Man .Human being. Homo Sapiens

ר' מאיר הוסיף במכתבו פרט מעניין: כל אחד מהשמות הללו מופיע גם בלשון יחיד וגם בלשון רבים: איש – אישים; אנוש – אנשים; גבר – גברים. רק המילה "אדם" אינה קיימת בלשון רבים, שהרי לא אומרים "אדמים".

המלה "אדם" – מסביר ר' מאיר שפירא – מסמלת שכולם באים מאדם אחד וכולם מרגישים חלק מאותו גוף. כל אחד מרגיש שהשני הוא חלק ממנו, בשר מבשרו, ואת זאת אנו מוצאים רק אצל בני העם היהודי שהם כולם "קומה שלמה" אחת. כאשר יהודי כמו מנדל בייליס מואשם ברצח – כל יהודי באשר הוא מרגיש כאילו הוא בעצמו יושב על ספסל הנאשמים. אצל אומות אחרות לא מוצאים סולידריות כזאת: אזרח אמריקני לא יוצא מגדרו כשהוא שומע על אמריקני בסין שאין לו מה לאכול. אבל כשבאים ליהודי ומספרים לו שיש יהודי בסין שלא יכול לעשות פסח, הוא מיד מתעניין ושואל מה צריך לעשות כדי לעזור לאותו יהודי.

כאיש אחד בלב אחד

אחרי שעם ישראל יצא ממצרים, מתארת התורה את חנייתם לפני הר סיני:
"וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגְד הָהָר"
(שמות י"ט ב').

"ויחן" – כאיש אחד בלב אחד
(רש"י).



ו"ז בתמוז

חַמְשֵׁה דְּבָרִים אֲרָעוּ אֶת אַבּוֹתֵינוּ
בְּשִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמוּז,
...נִשְׁתַּבְּרוּ הַלוּחֹת,
וּבִטַל הַתְּמִיד,
וְהִבְקָעָה הָעִיר,
וְשָׂרַף אֶפּוֹסְטֶמוֹס אֶת הַתּוֹרָה,
וְהָעֶמִיד [נ"א: וְהָעִמַּד] צָלַם בְּהִיכַל
(תענית, ד, ו)



שלושת השבועות – בין המצרים

גִּלְתָּהּ יְהוּדָה מֵעַנִּי וּמֵרַב עֲבָדָה, הֲיֵא
יִשְׁבָּה בְּגוֹיִם, לֹא מִצְאָה מְנוּחָה; כָּל
רִדְפֶיהָ הִשְׁיִגוּהָ בֵּין הַמִּצְרַיִם
(מגילת איכה, פרק א', פסוק ג').

ימי בין המצרים הם שלושת השבועות שבין צום
שבעה עשר בתמוז לצום תשעה באב (היום שבו
חרבו שני בתי המקדש).

ימים אלה מציינים את ימי האבל והיגון מזמן
חורבן בית המקדש הראשון והשני.
בימים אלו נוהגים מנהגי אבלות ההולכים
ומחמירים ככל שקרבים לתשעה באב.

מנהגי בין המצרים

נישואין

ברוב העדות
נוהגים שלא
להינשא בימים
אלו

תספורת

ביהדות אשכנז
ובקהילות נוספות
נוהגים שלא
להסתפר בכל ימי בין
המצרים

מוזיקה

נוהגים להימנע בימים
אלו משמיעת
מוזיקה, בפרט כזו
המביאה לשמחה
ולריקודים

תיקון חצות

יש הנוהגים לקרוא חלק
מתיקון חצות (קינה
ותפילה על הגלות)
בצהרי ימי החול
בתקופה זו

ברכת שהחיינו

נוהגים שלא לאכול
פירות חדשים או
ללבוש בגדים חדשים
המצריכם ברכת
שהחיינו



**היכן אני פוגש
את ירושלים?**

**מה זו ירושלים
עבורי?**

למה אני יהודי?

מוזמנים לשמוע
את הסברו של
הרב יונתן זקס ז"ל





מה מצפה לנו?

כיצד עם ישראל שמר על ייחודיותו במשך אלפיים שנות גלות?

האם יש קשר בינינו לבין דורות קודמים?
האם יהיה קשר בינינו לבין בדורות הבאים?

כיצד משמרים זיכרון?

מה התפקיד שלי בשרשרת הדורות?

ציצה לזרר

מה דעתכם על הפוסט של עומר ברק?
מהי זהות יהודית?

...

Omer Barak

3 בנובמבר 2023



במסגרת חשבון הנפש והדברים שחשבתי והיום אני חושב אחרת, עולות לי שתי מילים בלבד, שתי מילים שסירבתי להגיד אותן: אני יהודי. וואו. כמה שנאתי את צמד המילים האלה. בכל הרצאה בחול הייתי אומר שאני ישראלי, ואם מישהו היה שואל משהו על היהדות שלי הייתי אומר שאני לא. שנולדתי יהודי, אבל אין בי שום דבר ושום כלום יהודי. ובשבוע האחרון התשובה הזאת מחוררת לי את הנשמה. והיא לא נותנת לי מנוח. בבית שגדלתי בו יש בוז ליהדות, וגם בלי הבית שגדלתי בו, נדמה לי שפשוט לא רציתי להאמין שאני הילד עם הקסקט. וכן רציתי להאמין שאני איש העולם הגדול. סופר. עיתונאי. תסריטאי. היהדות שלי אינה חלק מהזהות שלי. אפילו בתעודת הזהות שלי היא איננה. וגם בזה טעיתי. כי אני אולי לא הילד עם הקסקט, אבל אני יהודי. וזו פעם ראשונה בחיי שהבנתי שלא משנה כמה אני אנסה, אני לא יכול לברוח מזה. וזו פעם ראשונה בחיי שהבנתי שאני גם לא רוצה. אני גאה ביהדות שלי. אני מתבייש שהתכחשתי לה. אני לא אלך עכשיו עם כיפה וגם לא נראה לי שתראו אותי בבית הכנסת, אבל אני אחפש את היהדות שלי. אני אחפש את האלוהים שלי. אני אחפש את הזהות שכל כך הרבה שנים ועידנים מנסים להשמיד, ואני בטעות כמעט השמדתי בעצמי ובמו ידי. היום הדלקתי נרות עם הילדים שלי. פעם ראשונה בחיים. אפילו לא היו לי בבית, לקחתי מרותם, אבל רציתי. גם לא ידענו מה מברכים, אז אמרנו את הברכות של חנוכה. שיהיה. והתפללתי. על החטופים. על החיילים. עלינו. אני לא יודע אם אני אעשה את זה כל שבוע. אני לא יודע לאן יקח אותי המסע הזה. אני כן יודע שאני עומר ברק. סופר. עיתונאי. תסריטאי. ישראלי. ויהודי.